

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 13 maj 1904, kl. 12 midd.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 39 och 41 regeringsformen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarna hänvisat Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition n:o 114, däruti Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, under förutsättning af motsvarande grundlagsändrings genomförande i Norge, §§ 39 och 41 regeringsformen måtte erhålla följande ändrade lydelse, nämligen:

§ 39.

Vill Konungen — — — — — förordnar.

Är den till tronföljden närmast berättigade Prins af sjukdom eller af vistande utom Sverige och Norge hindrad att riksstyrelsen utöfva, då regere i Konungens namn med nu sagda befogenhet den af Tronföljarens bröstarfvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så

vidt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder af ofvannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej Prins, som, efter hvad nu är stadgadt, må utöfva riksstyrelsen, före Statsrådet styrelsen med samma makt som Regent.

Huru förhållas skall, — — — — — stadgadt.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade Prins och den af hans bröst-arfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad. Dör Konung innan Tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af Statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträd; ställande sig Statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

De skäl, som ligga till grund för den kungl. propositionen, innefattas uti ett af chefen för justitiedepartementet i statsrådet den 15 nästlidne april afgifvet yttrande, så lydande:

»Enligt §§ 39 och 40 regeringsformen samt norska grundlagens § 41 i den lydelse, dessa lagrum ägde före år 1862, skulle, i händelse Konungen vore af sjukdom eller utrikes vistelse hindrad att utöfva riksstyrelsen, denna förvaltas af interimisregering, sammansatt så, som i § 7 riksakten sägs. På grund af de stora olägenheter, som ovillkorligen måste vara förenade med en dylik form för regeringsmaktens utöfning, antogs åren 1862—63 sådan ändring af regeringsformen och norska grundlagen, att regeringsärendena under Konungens sjukdom eller frånvaro skulle förvaltas af den till tronföljden närmast berättigade prins, om han uppnått den för konungs myndighet stadgade ålder. Uppenbart är, att, oaktadt den sålunda genomförda grundlagsändringen, interimisregering i många fall icke skall kunna undvikas. Redan tidigare hade också de båda rikenas regeringar, hvar för sitt lands representation, framlagt förslag till grundlagsändring, åsyftande att hvilken som helst af de kungl. prinsarna skulle, om han uppnått erforderlig ålder, kunna mottaga rikets styrelse, men på grund af en då för tiden inom särskildt den svenska representationen förefintlig obenägenhet att i en så långt gående utsträckning låta konungamakten utöfvas af prinsar, hade tanken därpå blifvit lämnad å sido.

Det torde emellertid icke kunna bestridas, att de skäl, som tala för att i de fall, då Konungen är af sjukdom eller utrikes vistande

hindrad att utöfva regeringsmakten, uppdraga denna åt tronföljaren, om han uppnått den i § 41 regeringsformen stadgade ålder, kunna med lika fog återopas för att, om jämväl för tronföljaren uppstår hinder af enahanda beskaffenhet, uppdraga riksstyrelsen åt den af hans bröstarfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad, förutsatt att denne prins uppnått erforderlig ålder. En till äfventyrs ännu kvarstående obenägenhet mot att låta riksstyrelsen utöfvas af prins, som under de för handen varande omständigheterna icke äger utsikt att blifva konung, synes icke kunna afse tronföljarens ifrågavarande bröstarfvinge. Väl kan det inträffa, att denne prins, som ju i regel är tronföljarens äldste son, icke kommer att bestiga tronen, men en sådan händelse måste, för så vidt den icke är en följd af prinsens död eller annan liknande orsak, bero af omständighet, som från tronen utestänger jämväl tronföljaren. Intill dess sådan omständighet föreligger, är presumptionen alltid för, att tronföljarens ifrågavarande bröstarfvinge skall i den fastställda ordningen uppstiga på tronen. Genom denna sin ställning bör han i lika hög grad som tronföljaren känna sig uppfordrad att göra sig förtrogen med de uppgifter, som vänta honom.

Därest man alltså anser lämpligt att tillerkänna jämväl den tronföljarens bröstarfvinge, hvarom nu talats, rätt att utöfva regentskapet, synes det ej böra möta några betänkligheter att låta denna rätt för honom inträda vid samna ålder, som i sådant hänseende är bestämd för konung och tronföljare, eller vid 18 år.

I enlighet med hvad sålunda anförts har inom justitiedepartementet uppgjorts förslag till sådan ändring af §§ 39 och 41 regeringsformen, att, om såväl konung som tronföljare är af sjukdom eller utrikes vistande hindrad att förvalta riksstyrelsen, den af tronföljarens bröstarfvingar, som är till tronen närmast berättigad, då skall äga att såsom regent föra styrelsen, för så vidt han uppnått den för konungs myndighet stadgade ålder. Enligt mig lämnadt meddelande har jämväl den norska regeringen låtit utarbete ett med detta förslag öfverensstämmande grundlagsförslag, afsedt att träda i stället för nu i Norge gällande grundlagsbestämmelse af den 10 januari 1863.»

De af departementschefen sålunda anförda skäl hafva synts utskottet innebära giltig anledning till vidtagande af den i den kungl. propositionen föreslagna grundlagsändringen beträffande regeringsmaktens utöfvande af tronföljarens äldste son.

Då utskottet sålunda ansett lämpligt att tillerkänna den af tronföljarens bröstarfvingar, hvarom här är fråga, rätt att i vissa fall ut-

öfva riksstyrelsen, har utskottet icke haft någon anledning till erinran däremot, att sådan rätt för honom inträder vid uppnådda 18 år.

Beträffande affattningen af ifrågavarande grundlagsparagrafer har inom utskottet någon tvekan varit rådande angående lämpligheten af att vid sidan af uttrycket »den till tronföljden närmast berättigade prins» använda ordet »tronföljare». Men då enligt utskottets förmenande äfven denna senare benämning måste afse den vid hvarje särskildt tidsmoment till tronföljden närmast berättigade prins, och icke endast den, som genom val eller arfsrätt är till tronföljden så nära berättigad, att han icke kan genom födelsen af annan närmare berättigad prins komma att förlora sin egenskap af tronföljare, har utskottet icke ansett sig böra uti detta hänseende vidtaga någon ändring uti paragrafernas lydelse.

Då det syntes utskottet mindre lämpligt att uti grundlagarne införa andra beteckningar för statschefens verksamhet än de, som redan finnas däri intagna, har utskottet funnit sig böra utbyta det i § 39 föreslagna ordet »regere» mot det i samma paragrafs första stycke förekommande uttrycket »styre såsom regent».

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kan i oförändradt skick bifallas, ville antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 39 och 41 regeringsformen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 39.

Vill Konungen utom Sverige och Norge resa, meddele Han Statsrådet in pleno denna Sin föresats och inhämta dess tankar däröfver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med rikets styrelse eller utöfve den Konungsliga

(Föreslagen lydelse:)

§ 39.

Vill Konungen utom Sverige och Norge resa, meddele Han Statsrådet in pleno denna Sin föresats och inhämta dess tankar däröfver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med rikets styrelse eller utöfve den Konungsliga

(Nuvarande lydelse:)

makten, så länge Han utom Sina riken vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, af den till tronföljden närmast berättigade Prins, om Han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom Regent med all Konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej adeligt stånd och värdighet förläna, eller till grefligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela; äfvensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas af dem, som Regenten därtill förordnar.

Finnes ej till tronföljden berättigad Prins, eller har den därtill närmast berättigade ej uppnått den i 41 § för myndighet stadgade ålder, eller är Han af sjukdom eller af vistande utom Sverige och Norge hindrad att riksstyrelsen öfvertaga, före Statsrådet styrelsen med samma makt som Regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolf månader ur riket blifver, därom varder i 91 § stadgad.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade Prins. Dör Konung innan Tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af Statsrådet, enligt

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 3 Saml. 6 Häft.

(Föreslagen lydelse:)

makten, så länge Han utom Sina riken vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, af den till tronföljden närmast berättigade Prins, om Han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom Regent med all Konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej adeligt stånd och värdighet förläna, eller till grefligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela; äfvensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas af dem, som Regenten därtill förordnar.

Är den till tronföljden närmast berättigade Prins af sjukdom eller af vistande utom Sverige och Norge hindrad att riksstyrelsen utöfva, då styre såsom Regent i Konungens namn med nu sagda befogenhet den af Tronföljarens bröstarfvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så vidt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder af ofvannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej Prins, som, efter hvad nu är stadgad, må utöfva riksstyrelsen, före Statsrådet styrelsen med samma makt som Regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolf månader ur riket blifver, därom varder i 91 § stadgad.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade Prins och den af hans bröstarfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad. Dör

2

(Nuvarande lydelse:)

39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträdt; ställande sig Statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

(Föreslagen lydelse:)

Konung innan Tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af Statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträdt; ställande sig Statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

Stockholm den 13 maj 1904.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Herr *Moberg* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Herr *Carlson* har anhållit om anteckning å utlåtandet därom, att han till följd af ledamotskap i särskildt utskott varit förhindrad att deltaga i ärendets behandling.